

Den svenska ekonomin enligt regeringens bedömning i 2012 års ekonomiska vårproposition

Den fördjupade skuldkrisen i euroområdet har haft en dämpande inverkan på de globala tillväxtutsikterna, också de svenska, skriver regeringen. Bedömningen är att det framförallt är innevarande år som blir kärvt. Men i och med att situationen på de finansiella marknaderna stabiliseras kommer förtroendet för ekonomin hos hushåll och företag att öka och då väntas en gradvis ökning av efterfrågan.

Regeringen anser att de genom att värna starka offentliga finanser, förbättrat arbetsmarknadens funktionssätt och förbättrat förutsättningarna för företagande har givit Sverige bättre förutsättningar att hantera finans- och skuldkrisen.

Konjunkturutvecklingen

Oron på de finansiella marknaderna har avtagit under inledningen av 2012. Stödåtgärder från Europeiska Centralbanken och de antagna åtstramnings- och reformprogram inom euroländerna har bidragit till det. EU har också beslutat om finansiella stabilitetsmekanismer och ett fördjupat ekonomiskt - politiskt samarbete. Men den internationella konjunkturutvecklingen är fortfarande mycket osäker. Euroområdet bedöms befinna sig i en mild recession under år 2012. Återhämtningen väntas bli utdragen och ta fart först 2014. I USA finns tydliga tecken på att konjunkturuppgången har inletts, men även där väntas återhämtningen bli utdragen.

Den svenska ekonomin bromsade in kraftigt under slutet av 2011. Inbromsningen beror framförallt på att efterfrågan på svenska exportprodukter minskar kraftigt i spåren av de akuta statsfinansiella problemen i euroområdet. Indikationer tyder på en svag exporttillväxt under inledningen av 2012. Den ekonomiska osäkerheten har också dämpat hushållens konsumtion. Dessutom har arbetsmarknadsläget försämrats vilket ger en svag utveckling av de disponibla inkomsterna 2012. Inbromsningen leder också till att en del företag avvaktar med att investera. Sammantaget leder den kraftiga inbromsningen och den svaga tillväxten till att BNP-tillväxten för 2012 blir endast 0,4 procent.

Regeringen bedömer att tillväxten ökar gradvis från andra halvan av 2012 när osäkerheten minskar om hur ekonomin utvecklas och de finansiella marknaderna stabiliseras. Då väntas hushållen dra ner på sitt sparande och öka konsumtionen i snabbare takt. Riksbanken väntas också sänka reporäntan till 1,0 procent under 2012. De låga räntorna, den minskade oron och den ökade produktionen leder dessutom till att företagen väntas öka investeringarna i snabbare takt.

Även i omvärlden väntas det ske en konjunkturuppgång 2013 vilket bidrar till en ökad exporttillväxt. Men återhämtningen i omvärlden dämpas av finanspolitiska åtstramningar vilket gör att efterfrågan på svenska exportvaror kommer att vara lägre än normalt. I stället tror man att en stark ökning av hushållens konsumtion och investeringar kommer att vara den viktigaste drivkraften till tillväxten 2013 – 2016.

Tillväxten i den offentliga konsumtionen bedöms bli svag 2012 – 2016. Främst beror det på en mer återhållsam utveckling av konsumtionen i kommunsektorn. Vilket i sin tur är en följd av att de ekonomiska förutsättningarna för kommunsektorn utvecklas svagare när de tillfälliga konjunkturstöden fasas ut och då återhämtningen på arbetsmarknaden tillfälligt avbryts.

Till skillnad från tidigare konjunkturuppgångar i Sverige väntas inte exportefterfrågan, och därmed inte industriproduktionen, vara en lika dominerande drivkraft de närmaste åren. Istället väntas en stark utveckling av den inhemska efterfrågan, vilket leder till att tjänstesektorn blir mer betydelsefull än i tidigare konjunkturuppgångar. Sett över hela återhämtningsperioden efter finanskrisen blir bidraget från industrin därmed mindre tongivande jämfört med bland annat återhämtningen som följde efter 1990-talskrisen.

Försörjningsbalans

	Mdkr ¹	Procentuell volymförändring i fasta priser, prognos					
		2010	2011	2012	2013	2014	2015
BNP	3 331	3,9	0,4	3,3	3,7	3,6	3,2
<i>BNP, kallenderkorrigerad</i>		4,0	0,7	3,3	3,9	3,4	2,9
Hushållens konsumtionsutg	1 611	2,1	1,5	3,6	3,7	3,4	3,2
Offentliga konsumtionsutg	891	1,8	0,5	0,2	0,3	0,1	-0,1
<i>Statliga</i>	238	1,7	0,8	-0,4	-0,8	-1,0	-1,1
<i>Kommunala</i>	653	1,8	0,3	0,5	0,6	0,5	0,3
Fasta bruttoinvesteringar	603	5,8	1,4	5,3	8,1	7,9	6,6
<i>Näringslivet</i>	383	5,0	3,8	8,6	11,1	9,6	8,0
<i>Bostäder</i>	112	12,8	-4,7	2,0	4,9	4,7	4,9
<i>Stat</i>	53	-5,4	4,4	-9,3	-5,2	6,7	1,1
<i>Kommunala</i>	54	8,4	-4,2	1,5	2,9	1,6	1,5
Lagerinvesteringar ²	18	0,7	-0,7	0,0	0,0	0,0	0,0
Export	1 656	6,8	0,3	6,3	7,2	6,9	6,3

¹Löpande priser

Svensk arbetsmarknad

Inbromsningen i ekonomin minskar företagens behov av att anställa fler. Under inledningen av 2012 har sysselsättningen minskat marginellt. Sammantaget för hela 2012 bedöms sysselsättningen sjunka under första halvan av året och vara oförändrad under andra halvan. Att inga ökningar sker anses främst bero på att företagen inte förnyar visstidsanställningar eller ersätter naturliga avgångar i samma utsträckning som de senaste åren.

Medelarbetstiden har ökat de senaste åren men kommer att minska 2012. För 2012 bedömer regeringen att den tillfälligt svagare efterfrågan hanteras av företagen genom att dra ner på antalet arbetade timmar bland dem som är anställda snarare än att minska antalet anställda. När ekonomin så småningom tar fart kan företagen inledningsvis öka antalet anställda timmar mer än antalet anställda.

Nyckeltal för arbetsmarknaden, prognos

Utfall för 2010 och prognos 2011 – 2016

Procentuell förändring om inte annat anges

	2010 ¹	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Arbetskraften, 15-74 år	4 962	1,2	0,2	0,2	0,4	0,4	0,3
Sysselsatta, 15-74 år	4 546	2,1	-0,1	0,3	1,4	1,7	0,8
Arbetslöshet 15-74 år ²	416	7,5	7,8	7,7	6,9	5,7	5,2
Arbetsmarknadspol.åtgärd ³	185	3,5	3,8	3,8	3,5	3,0	2,8
Produktivitet ⁴	394	2,1	1,1	2,8	2,2	1,9	1,9
Arbetade timmar ⁵	736 379	2,3	-0,3	0,5	1,6	1,5	0,9

¹ Tusental om inte annat anges

² I procent av arbetskraften

³ Personer i nystartsjobb eller konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska program vid Arbetsförmedlingen i procent av arbetskraften

⁴ Mätt som BNP till baspris per arbetad timme

⁵ Enligt nationalräkenskaperna, 10 000-tal

Sysselsättningen i sektorer

Efterfrågan på arbetskraft skiljer sig kraftigt mellan olika branscher de närmaste åren, beroende både på strukturella och konjunkturella faktorer. Indikatorer tyder på att antalet sysselsatta inom industrin minskar betydligt under 2012. Även handeln bedöms vara svag i år. Men i företagstjänstebanscher och då särskilt bemanningsbranschen väntas sysselsättningen öka i god takt. Det antas bero på en trend där bemanningspersonal blir en allt viktigare del av arbetsmarknaden.

Sysselsättning i sektorer

Utfall för 2010, prognos 2011-2016

	1000-tal						
	Personer	Procentuell förändring					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Näringslivet	3 107	2,9	0,0	0,7	2,1	2,6	1,4
Varuproducenter	1 066	2,0	-1,7	0,3	1,1	1,5	0,0
Tjänsteproducenter	2 041	3,3	0,9	1,0	2,6	3,2	2,1
Offentlig myndigheter	1 285	0,7	-0,2	-0,7	-0,5	-0,7	-0,7
Staten	236	1,3	0,7	-0,2	-0,9	-1,1	-1,1
Kommunala myndigheter	1 048	0,5	-0,5	-0,8	-0,5	-0,7	-0,6
Ekonomi totalt	4 546	2,1	-0,1	0,3	1,4	1,7	0,8

Anm. Tabellen avser sysselsatta enligt nationalräkenskaperna

Källor: SCB och finansdepartementet

Ökningen av sysselsatta i bemanningsbranschen bidrar till att antalet personer anställda i industribranschen minskar de närmaste åren. Men den relativt svaga utvecklingen i de varuproducerande branscherna de närmaste åren är en strukturell förändring som pågått en längre tid.

Den svaga inkomstutvecklingen för kommunsektorn bidrar till att den totala kommunfinansierade sysselsättningen bedöms vara oförändrad 2012 – 2014 för att

därefter minska något. Men sysselsättningen i privat sektor som finansieras av kommunsektorn väntas öka under hela perioden 2012 – 2016 vilket medför att antalet sysselsatta i kommunsektorn minskar 2012 – 2016. År 2011 var den andelen cirka 17 procent.

Löner

På grund av den djupa lågkonjunkturen blev avtal om slöts under 2010 års avtalsrörelse de lägsta sedan industriavtalets tillkomst 1997. Det bidrog till låg löneökningstakt både 2010 och 2011.

För 2012 och 2013 bedöms lönerna i hela ekonomin öka med 3,2 procent respektive 3,1 procent mätt enligt konjunkturlönestatistiken. I takt med att läget på arbetsmarknaden förbättras kommer också lönerna att stiga snabbare. År 2014 kommer det fortfarande att vara något långsammare löneökningar då resursutnyttjandet på arbetsmarknaden fortfarande är lågt. Men genomsnittligt för åren 2014 – 2016 bedöms lönerna öka med knappt 3,6 procent per år.

Löneutveckling

Årlig procentuell förändring

Utfall 2010 - 2011 och prognos för 2012 - 2016

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Industri	2,8	2,5	4,0	3,1	3,4	3,7	3,7
Byggindustri	1,9	3,0	3,2	3,2	3,4	3,7	3,7
Näringslivets tjänstesektor	2,4	2,5	3,1	3,1	3,3	3,7	3,7
Statliga myndigheter	3,1	1,4	3,0	3,1	3,3	3,6	3,6
Kommunala myndigheter	2,7	2,3	3,0	3,1	3,3	3,7	3,7
Totalt konjunkturlönestatistiken	2,6	2,4	3,2	3,1	3,3	3,7	3,7
Totalt nationalräkenskaperna	0,3	2,6	3,3	3,1	3,3	3,7	3,7

Källor: Medlingsinstitutet, SCB och Finansdepartementet

Lönerna ökade under 2010 betydligt långsammare enligt nationalräkenskaperna än i konjunkturlönestatistiken. Det beror på de så kallade krisavtalen i samband med finanskrisen. För perioden 2011 – 2016 bedöms lönerna öka i samma takt enligt båda källorna.

Inflation och reporänta

Inflationen mätt som konsumentprisindex (KPI) var 3,0 procent under 2011. Det beror till stor del på att räntorna steg kraftigt 2010 och 2011. KPI mätt med fast ränta var 1,4 procent 2011. Det låga inflationstrycket förra året förklaras med ett lågt resursutnyttjande och på att enhetsarbetskostnaderna utvecklades svagt under 2010 och 2011. År 2012 bedöms KPI öka med 1,2 procent på grund av fortsatt lågt inflationstryck. Den utdragna lågkonjunkturen gör att inflationstrycket även 2013 och 2014 väntas bli lågt. Men 2015 och 2016 väntas den stiga kraftigare. Man räknar då med att ekonomin har tagit fart och stigande resursutnyttjande, högre oljepriser, ökande enhetsarbetskostnader och stigande räntor bidrar till ökat inflationstryck.

Inbromsningen i den svenska ekonomin, stigande arbetslöshet och lågt inflationstryck gör att regeringen bedömer att Riksbanken kommer att sänka sin reporänta till 1,0 procent 2012 och sedan börja höja den från andra halvåret 2013.

Det ekonomiska läget i kommunsektorn

Kommunsektorn beräknas sammantaget redovisa ett ekonomiskt resultat på 8 miljarder kr för 2012. Resultatet uppfyller balanskravet men bedöms understiga god ekonomisk hushållning. För åren 2013 – 2016 prognostiseras det ekonomiska resultatet till 10 – 13 miljarder kronor. För 2016 bedöms resultatet vara i nivå med god ekonomisk hushållning.

Det kommunala skatteunderlaget består till största delen av utbetalda löner i hela ekonomin men också av skattepliktiga transfereringar och hushållens inkomster från näringsverksamhet. Den förväntade svaga tillväxten i ekonomin under första halvan av 2012 innebär att lönesumman beräknas växa långsammare för helåret 2012 jämfört med 2011, 2,9 procent jämfört med 5,6. I huvudsak är det ökningen av timlönen som ökar det kommunala skatteunderlaget 2012. År 2013 beräknas även en ökning av antalet arbetade timmar bidra till ökningen. En trend som förstärks 2014 – 2016 när arbetsmarknaden successivt blir allt starkare.

Den kommunala sektorns utgifter är till största delen (drygt 80 procent) konsumtionsutgifter för vård, skola och omsorg. Andra utgifter är investeringar, transfereringar och ränteutbetalningar. År 2012 beräknas konsumtionen öka långsammare än 2011 beroende på att inkomsterna ökar långsammare. Kommunerna och landstingen antas anpassa sina kostnader i syfte att klara balanskravet. Historiskt följer konsumtionsutgifterna i löpande priser inkomsterna relativt väl.

Den offentliga sektorns finanser

Den offentliga sektorns finansiella sparande (som visar förändringen av den finansiella förmögenheten) visade ett litet överskott 2011. Inbromsningen i ekonomin medför ett mindre underskott 2012. När tillväxten tar fart ökar även det finansiella sparandet och beräknas ge ett överskott på 3,7 procent 2016. Förstärkningen sker genom att utgifterna minskar som andel av BNP, vilket är normalt i ett läge med ekonomisk tillväxt.

Den offentliga sektorns finansiella ställning är stark. De finansiella tillgångarna (fordringar och aktier) överstiger skulderna (finansiella skulder samt statens och den kommunala sektorns åtaganden för tjänstepensioner) med motsvarande 20 procent av BNP. Den så kallade Maastrichtskulden (som till övervägande del utgörs av statsskulden), var 38,4 procent av BNP år 2011. Enligt prognoserna kommer den att minska till 22,5 procent av BNP år 2016. Kravet enligt EU:s regelverk är att den inte ska överstiga 60 procent av BNP.

Under åren 2012 – 2016 är avgifterna till ålderspensionssystemet lägre än pensionsutbetalningarna, vilket framförallt förklaras av att de stora årskullarna födda på 1940-talet går i pension. 2011 och 2012 är direktavkastningen på AP-fondernas tillgångar tillräckliga stor för att täcka avgiftsunderskottet. Men för perioden 2013 - 2016 bedöms kapitalavkastningen inte räcka till. Det finansiella sparande i pensionssystemet blir under den perioden negativt eller oförändrat. Om pensionssystemets skulder överstiger dess tillgångar aktiveras balanseringen. Pensionerna som normalt indexerar med ett inkomstindex bestäms då i stället av ett balansindex som bygger på inkomstindex och balanstalet som visar relationen mellan pensionssystemets tillgångar och skulder. Balanseringen förväntas vara aktiverad under hela prognosperioden 2013 – 2016.

Riskbild

Osäkerheten om den framtida konjunkturutvecklingen är stor och det finns tydliga risker för både en sämre respektive bättre utveckling. Riskerna för en sämre utveckling bedöms överväga även om risken för en sämre utveckling har minskat sedan budgetpropositionen i höstas.

Globalt har oron avtagit för de europeiska bankernas möjlighet att finansiera sig på de finansiella marknaderna. Men i många euroländer kvarstår de underliggande problemen med höga skuldnivåer och låg tillväxt. I USA är det också stor osäkerhet om tidpunkten för och omfattningen av framtida finanspolitiska åtstramningar och hur de kommer att påverka ekonomin.

Risikfaktorer i Sverige är bland annat att den pågående inbromsningen får större permanenta effekter på arbetsmarknaden. Samtidigt kan det vara möjligt att regeringens politik får större positiva effekter på arbetsmarknaden än vad som förutses i prognosen. Andra osäkra faktorer är utvecklingen av de svenska hushållens sparkvot och utvecklingen av produktiviteten.